STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
přednesené dne 10. července 2008 [1]

1. Bundesgerichtshof (spolkový soud) (Německo) se ptá Soudního dvora, zda přenos údajů z databáze chráněné v souladu s čl. 7 odst. 1 směrnice 96/9/ES (dále jen „směrnice o ochraně databází“) [2] a jejich začlenění do jiné databáze může představovat vytěžování ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. a) této směrnice, i když jsou údaje individuálně posuzovány po nahlédnutí do databáze před tím, než jsou takto použity, nebo zda vytěžování ve smyslu tohoto ustanovení zahrnuje pouze (fyzické) kopírování údajů [3].

I – Právní rámec

A – *Směrnice o ochraně databází*

2. Směrnice obsahuje následující relevantní body odůvodnění:

„[…]

(7) […] pořízení databází vyžaduje značné lidské, technické a finanční prostředky, zatímco je možné tyto databáze rozmnožovat nebo zpřístupňovat za zlomek nákladů potřebných k jejich samostatnému vytvoření;

1 — Původní jazyk: angličtina.

2 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází (Úř. věst. L 77, s. 20; Zvl. vyd. 13/15, s. 459).

3 — Soudní dvůr poprvé rozhodoval o výkladu této směrnice ve věcech C-203/02, The British Horseracing Board a další, Sb. rozh. s. I-10415; C-46/02, Fixtures Marketing v. Veikkaus, Sb. rozh. s. I-10365; C-338/02, Fixtures Marketing v. Svenska Spel, Sb. rozh. s. I-10497; a C-444/02, Fixtures Marketing v. OPAP, Sb. rozh. s. I-10549. Na jednotlivé věci z posledních tří věcí budu odkazovat jmény žalovaných v těchto věcech. Rozsudky ve všech čtyřech věcech byly vydány dne 9. listopadu 2004. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu čl. 7 odst. 1 a 5 a článku 9 směrnice byla předložena Soudnímu dvoru, ale následně vzata zpět ve věci C-215/07, Verlag Schawe.

(8) […] neoprávněné vytěžování a/nebo [nebo] zužitkování obsahu databáze představuje činnost, která může mít vážné hospodářské a technické důsledky;

(9) […] databáze jsou základním nástrojem pro rozvoj informačního trhu v rámci Společenství; […] tento nástroj může být rovněž využíván v mnoha dalších oblastech;

(10) […] exponenciální nárůst informací produkovaných nebo zpracovávaných ve Společenství i na celém světě ve všech odvětvích obchodu a průmyslu vyžaduje ve všech členských státech investice do vyspělých systémů zpracování informací;

(11) […] v současnosti existuje značná nerovnováha ve výši investic v odvětví databází jak mezi jednotlivými členskými státy, tak mezi Společenstvím a hlavními světovými producenty databází ze třetích zemí;

(12) […] investice do moderních systémů ukládání a zpracování informací se ve Společenství uskuteční, pouze pokud bude zaveden stálý a jednotný systém na ochranu práv pořizovatelů databází;

[…]

(17) […] ‚databázemi' se rozumějí soubory literárních, uměleckých, hudebních nebo jiných děl, jakož i soubory prací nebo jiných prvků, jako jsou texty, zvuky, obrazy, čísla, fakta a údaje; [musí se] jednat o soubory děl, údajů nebo jiných nezávislých prvků, které jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a mohou být jednotlivě přístupné […];

(18) […] ochrana databází zvláštním právem není na újmu stávajících práv týkajících se obsahu databáze; […] zejména v případě, že autor nebo nositel souvisejícího práva souhlasí, aby některá jeho díla nebo jiný předmět ochrany byly zařazeny do databáze na základě nevýhradní licenční smlouvy, může třetí strana užívat těchto děl nebo jiných předmětů ochrany na základě souhlasu autora nebo nositele práva souvisejí-

cího s právem autorským, aniž by vůči němu bylo uplatněno zvláštní právo pořizovatele databáze, pokud tato díla či jiné předměty ochrany nebudou z databáze vytěženy ani zužitkovány;

(27) […] autorská práva k dílům a související práva k jiným předmětům ochrany začleněným do databáze nejsou nijak dotčena existencí samostatného práva k výběru nebo uspořádání těchto děl a jiných předmětů ochrany v databázi;

[…]

[…]

(21) […] ochrana poskytovaná podle této směrnice se vztahuje na databáze, v nichž jsou díla, údaje nebo jiné prvky uspořádány systematicky nebo metodicky; […] tyto prvky nemusí být nezbytně ve skutečnosti hmotně uloženy v uspořádané podobě;

(38) […] nárůst užívání digitální technologie vystavuje pořizovatele databází nebezpečí, že obsah jeho databáze bude rozmnožován a elektronicky upravován bez jeho souhlasu k pořízení jiné databáze o stejném obsahu, což však nepředstavuje porušení autorského práva k uspořádání obsahu jeho databáze;

[…]

(26) […] díla chráněná autorským právem a jiné předměty ochrany chráněné právy souvisejícími s právem autorským, které jsou začleněny do databáze, zůstávají nadále chráněny příslušnými výlučnými právy a nemohou být proto začleněny do databáze nebo z ní vyňaty bez souhlasu nositele práva nebo jeho právního nástupce;

(39) […] vedle cíle zajistit ochranu autorského práva na základě jedinečnosti výběru a uspořádání obsahu databáze je cílem této směrnice chránit pořizovatele databáze proti přisvojení výsledků z finančních a odborných vkladů při získávání a shromažďování obsahu, a to zajištěním ochrany celé databáze nebo její podstatné části proti některým činům uživatele nebo soutěžitele;

[…]

(42) […] zvláštní právo zabránit neoprávněnému vytěžování a/nebo [nebo] zužitkování se týká činnosti uživatele, která překračuje jeho legitimní práva a působí tak újmu vkladům; […] právo zakázat vytěžení a/nebo [nebo] zužitkování celého obsahu nebo jeho podstatné části se týká nejen vytvoření parazitujícího konkurenčního produktu, ale také každého uživatele, který svou činností způsobí z kvalitativního nebo kvantitativního hlediska závažnou újmu na vkladu;

(43) […] v případě přenosu on-line se právo zakázat zužitkování nevyčerpá ani s ohledem na databázi, ani s ohledem na hmotnou rozmnoženinu databáze nebo její část pořízenou příjemcem přenosu se souhlasem nositele práva;

[…]

(45) […] právo zakázat neoprávněné vytěžování a/nebo [nebo] zužitkování neznamená v žádném případě rozšíření ochrany autorského práva na pouhá fakta nebo údaje;

[…]

(48) […] cíl této směrnice, který spočívá v poskytnutí přiměřené a jednotné úrovně ochrany databází jako prostředku k zajištění odměny pro pořizovatele databáze, je odlišný od cíle [směrnice 95/46/ES] [4], která má zaručit volný pohyb osobních údajů na základě harmonizovaných pravidel stanovených na ochranu základních práv, zejména práva na soukromí, které je uznáno v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod; […] ustanoveními této směrnice nejsou dotčeny právní předpisy na ochranu údajů;

[…]“

4 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 281, s. 31; Zvl. vyd. 13/15, s. 355).

3. Článek 1 odst. 1 definuje oblast působnosti směrnice jako „právní ochranu databází nezávisle na jejich formě“.

4. „Databáze“ je definována v čl. 1 odst. 2 jako „soubor děl, údajů nebo jiných nezávislých prvků, které jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a které jsou jednotlivě přístupné elektronickými nebo jinými prostředky“.

5. Článek 3 odst. 1 stanoví, že „databáze, které způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu představují vlastní duševní výtvor [tvorbu] autora, [jsou] chráněny jako takové podle autorského práva. Pro určení, zda podléhají této ochraně, se neuplatní žádná další kritéria“.

6. Článek 7 směrnice zavádí zvláštní právo ochrany pro databáze:

„1. Členské státy stanoví pro pořizovatele databáze právo zabránit vytěžování a/nebo [nebo] zužitkování celého obsahu databáze nebo jeho kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části, pokud pořízení, ověření nebo předvedení tohoto obsahu potvrzuje kvalitativně a/nebo kvantitativně podstatný vklad [svědčí o kvantitativně nebo kvalitativně podstatném vkladu].

2. Pro účely této kapitoly se rozumí:

a) ‚vytěžováním‘ trvalý nebo dočasný přenos celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad [nosič], a to jakýmikoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem;

b) ‚zužitkováním‘ jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části rozšiřováním rozmnoženin, pronájmem, spojením online nebo jinými způsoby přenosu. Prvním prodejem rozmnoženiny databáze ve Společenství nositelem práva nebo s jeho souhlasem se vyčerpá právo na kontrolu opětného prodeje této rozmnoženiny ve Společenství.

[…]

4. Právo podle odstavce 1 se uplatní nezávisle na tom, zda daná databáze podléhá ochraně podle autorského práva nebo podle jiných práv. Uplatní se rovněž nezávisle na tom, zda obsah databáze podléhá ochraně podle autorského práva nebo podle jiných práv. Ochranou databází podle práva podle odstavce 1 nejsou dotčena práva týkající se jejich obsahu.

5. Opakované a systematické vytěžování a/nebo [nebo] zužitkování nepodstatných částí obsahu databáze, které předpokládá činnost v rozporu s obvyklým užíváním databáze nebo které neodůvodněně poškozuje oprávněné zájmy pořizovatele databáze, není dovoleno.“

B – *Příslušná ustanovení vnitrostátního práva*

7. Ustanovení § 87a Urheberrechtsgesetz (německý zákon o autorském právu; dále jen „UrhG“) [5] stanoví:

„1) Databází ve smyslu tohoto zákona je soubor děl, údajů nebo jiných nezávislých prvků, které jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a které jsou jednotlivě přístupné elektronickými nebo jinými prostředky, jehož pořízení, ověření nebo předvedení vyžaduje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad. Databáze, jejíž obsah byl podstatným způsobem kvalitativně nebo kvantitativně změněn, je považována za novou databázi, pokud je s touto změnou spojen podstatný kvalitativní nebo kvantitativní vklad.

2) Pořizovatelem databáze ve smyslu tohoto zákona je ten, kdo provedl vklad definovaný v odstavci 1.“

8. Ustanovení § 87b UrhG stanoví:

„1) Pořizovatel databáze má výhradní právo rozmnožovat, rozšiřovat a představovat veřejnosti úplné databáze nebo jejich kvalitativně nebo kvantitativně podstatnou část. Opakované nebo systematické rozmnožování, rozšiřování nebo představování veřejnosti kvalitativně nebo kvantitativně nepodstatných částí databáze se považuje za rozmnožování, rozšiřování nebo představování kvalitativně nebo kvantitativně podstatných částí databáze, pokud je tato činnost v rozporu s obvyklým užíváním databáze nebo neodůvodněně

5 — Zákon ze dne 9. září 1965 (BGBl. I, s. 1273).

poškozuje oprávněné zájmy pořizovatele databáze.

[…]“ [6]

II – Skutkové okolnosti věci a předběžná otázka

9. Prof. Dr. Ulrich Knoop je řádným profesorem Deutsches Seminar I. (Německý seminář I.) Albert-Ludwigs-Universität Freiburg (dále jen „Univerzita ve Freiburgu“). Vede projekt „Klassikerwortschatz“ (slovní zásoba klasiků), který vedl k publikaci tzv. Freiburger Anthologie (Freiburská antologie), sbírce básní z let 1720 až 1933.

10. V rámci projektu „Klassikerwortschatz“ vypracoval profesor Knoop seznam názvů básní, který byl zveřejněn na internetu pod názvem „Die 1 100 wichtigsten Gedichte der deutschen Literatur zwischen 1730 und 1900“ (1 100 nejdůležitějších básní německé literatury z let 1730 až 1900) [7], který sloužil jako základ Freiburské antologie. Seznam, který je uspořádaný podle počtu odkazů na básně [8], uvádí autora, název, počáteční řádek a rok vydání každé básně.

11. Výběr básní, který tvořil základ seznamu, byl prováděn následovně. Ze zhruba 3 000 publikovaných antologií poezie jich bylo vybráno 14. Výběr byl doplněn bibliografickou kompilací 50 německo-jazyčných antologií od Anneliese Dühmert s názvem „Von wem ist das Gedicht?“ (Od koho je ta báseň?). Dohromady se jednalo o zhruba 20 000 básní. Byly vybrány ty básně, které byly uvedeny nejméně ve třech antologiích nebo byly nejméně třikrát zmíněny v bibliografické komplikaci od A. Dühmert. Jako předpoklad pro toto statistické zpracování byly názvy a počáteční řádky básní jednotně upraveny a byl vytvořen seznam všech názvů básní. Nakonec byly básně opatřeny odkazy na díla, ve kterých byly vydány, a bylo zjištěno datum jejich vzniku.

6 — Anglický překlad Mezinárodní kanceláře WIPO, k dispozici na http://www.wipo.int/clea/docs_new/pdf/en/de/de080en.pdf.

7 — K dispozici na http://www.klassikerwortschatz.uni-freiburg.de/Lyrik.htm.

8 — Viz následující bod.

12. Práce na vytvoření seznamu, kterou provedl Klemens Wolber ve spolupráci se svými asistenty a pod vedením profesora Knoopa, trvala zhruba dva a půl roku. Náklady v celkové výši 34 900 eur nesla Univerzita ve Freiburgu.

13. Directmedia Publishing GmbH (dále jen „Directmedia“) uvádí na trh CD-ROM nazvaný „1 000 Gedichte, die jeder haben muss“ (Tisíc básní, které musí každý mít), který vyšel v roce 2002. Z básní na CD-ROMu pochází 876 z let 1720 až 1900 a 856 z nich je uvedeno na seznamu názvů básní vytvořeném v rámci projektu „Klassikerwortschatz“.

14. Při výběru básní pro svůj CD-ROM použila Directmedia jako vodítko seznam názvů básní z projektu „Klassikerwortschatz“. Pečlivě posoudila výběr provedený profesorem Knoopem, vynechala některé básně, které jsou na seznamu uvedeny, a přidala jiné básně podle svého vlastního výběru. Texty samotných básní získala Directmedia z vlastních digitálních zdrojů.

15. Profesor Knoop a Univerzita ve Freiburgu byli toho názoru, že Directmedia porušila rozmnožováním a rozšiřováním svého CD-ROMu autorské právo profesora Knoopa jakožto tvůrce antologie a související právo Univerzity ve Freiburgu jakožto pořizovatele databáze. Navrhli tedy, aby soud Directmedia uložil, že nesmí rozmnožovat nebo rozšiřovat CD-ROM s názvem „1 000 Gedichte, die jeder haben muss“. Dále navrhli, aby soud stanovil Directmedia povinnost náhrady škody a aby jí uložil povinnost poskytnout informace a vydat za účelem zničení rozmnoženiny její sbírky básní, které vlastní.

16. Directmedia nicméně tvrdila, že sama shromáždila pro svůj CD-ROM nejoblíbenější básně z let 1720 až 1900. Při výběru použila pouze seznam názvů básní projektu „Klassikerwortschatz“, a to jen jako referenci. Kromě toho použila i jiná kritéria výběru, jako například kritérium, zda na jednotlivé básně odkazovaly literární encyklopedie. Sama také přiřazovala k básním data jejich vzniku. Podle jejího názoru není seznam názvů básní projektu „Klassikerwortschatz“ z důvodu nedostatku tvůrčího výkonu při výběru a uspořádání látky dílem, které by mohlo být chráněno autorským právem. Mimoto shromažďování údajů jako takové není databází ve smyslu § 87a UrhG.

17. Landgericht (zemský soud) vyhověl žalobě profesora Knoopa a Univerzity ve Freiburgu.

18. Odvolání Directmedia k Oberlandesgericht (odvolací soud) bylo neúspěšné. Directmedia nato podala kasační opravný prostředek k Bundesgerichtshof.

19. Bundesgerichtshof ve svém prvním rozsudku zamítl kasační opravný prostředek proti rozsudku vydanému ve prospěch profesora Knoopa [9]. Posléze přikročil k posouzení kasačního opravného prostředku proti rozsudku vydanému ve prospěch Univerzity ve Freiburgu.

20. Univerzita ve Freiburgu tvrdí, že Directmedia porušila její práva jakožto pořizovatelky databáze podle § 97 odst. 1 a § 98 odst. 1 [10], ve spojení s § 87a a § 87b UrhG. Tato ustanovení byla do UrhG vložena za účelem provedení směrnice o ochraně databází. Předkládající soud je tudíž toho názoru, že výsledek kasačního opravného prostředku Directmedia závisí na výkladu čl. 7 odst. 2 písm. a) této směrnice.

21. Předkládající soud má za to, že seznam názvů básní „Die 1 100 wichtigsten Gedichte der deutschen Literatur zwischen 1730 und 1900“ uveřejněný na internetu je databází ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice o ochraně databází [11]. Předkládající soud je rovněž toho názoru, že Univerzita ve Freiburgu má k této databázi zvláštní právo, jelikož provedla podstatný vklad na pořízení, ověření a předvedení jejího obsahu.

22. Předkládající soud tvrdí, že Directmedia použila jako základ pro výběr básní na svém CD-ROMu opakovaně a systematicky podstatné části údajů, které jsou obsaženy v databázi Univerzity ve Freiburgu. Výběr básní z let 1720 až 1900 odpovídá téměř úplně seznamu názvů básní Univerzity ve Freiburgu: z 876 básní z tohoto období je jich 856 (téměř 98%) uvedeno již v databázi Univerzity ve Freiburgu. Texty samotných básní získala Directmedia sama, jelikož seznam Univerzity ve Freiburgu obsahoval pouze názvy.

23. Předkládající soud poznamenává, že podle zjištění odvolacího soudu použila Directmedia při výběru básní pro svůj CD-ROM seznam názvů básní pouze jako vodítko. Directmedia sama kriticky posoudila každou z básní vybranou Univerzitou ve Freiburgu. Výsledkem bylo, že některé básně, které byly

9 — Profesor Knoop tudíž nevystupuje jako účastník řízení v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru.

10 — Ustanovení § 97 odst. 1 stanoví, že poškozený může podat žalobu, kterou se domáhá, aby osobě, která porušuje autorské nebo jiné právo, které je chráněno UrhG, bylo nařízeno upustit od této činnosti, případně žalobu na náhradu škody nebo žalobu na vydání obohacení získaného porušovatelem. Ustanovení § 98 odst. 1 upravuje možnost pro poškozeného požadovat zničení všech protiprávních rozmnoženin, které má porušovatel v držbě nebo které vlastní.

11 — Předkládací usnesení uvádí důvody, které vedly Bundesgerichtshof k tomuto závěru.

uvedeny v seznamu názvů básní, vynechala a jiné přidala. Otázkou tudíž je, zda takové použití obsahu databáze (po individuálním posouzení) je přesto vytěžováním ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice o ochraně databází.

24. Právní teorie se přiklání k názoru, že pořizovatel databáze nemůže na základě svého zvláštního práva zabránit tomu, aby byla jeho databáze používána jako zdroj informací, i když jsou tímto způsobem z databáze postupně získávány podstatné části údajů, které jsou začleňovány do jiné databáze. Právo ochrany se uplatní pouze tehdy, pokud je celý obsah databáze (nebo jeho podstatné části) „fyzicky" přenesen, tj. je zkopírován na jiný nosič. Předkládající soud nachází podporu pro tento přístup v bodech 38, 42, 45 a 48 odůvodnění směrnice, v samotném znění čl. 7 odst. 2 písm. a), v rozsudku Soudního dvora ve věci The British Horseracing Board, ve svém vnímání účelu a specifického předmětu zvláštního práva, v některých částech stanoviska generální advokátky Stix-Hackl ve věci Svenska Spel [12] a v zájmu na právní jistotě. Předkládající soud nicméně uznává, že jiný výklad je rovněž možný.

12 — Oba dva rozsudky jsou uvedeny v poznámce pod čarou 3.

25. Bundesgerichtshof tudíž pokládá Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Může být přenos údajů z databáze chráněné v souladu s čl. 7 odst. 1 směrnice 96/9/ES a jejich začlenění do jiné databáze vytěžováním ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. a) této směrnice také tehdy, pokud je tento přenos proveden po individuálním posouzení údajů vyplývajícím z prohlížení si databáze, nebo předpokládá vytěžování ve smyslu těchto ustanovení postup, při kterém dochází k (fyzickému) kopírování údajů?"

26. Písemná vyjádření byla předložena Directmedia, Univerzitou ve Freiburgu, italskou vládou a Komisí.

27. V zásadě, Directmedia tvrdí, že „vytěžování“ ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice vyžaduje, aby byla databáze přímo nebo nepřímo fyzicky zkopírována. Nejedná se o vytěžování, pokud je databáze použita pouze jako zdroj informací. Univerzita ve Freiburgu (podporovaná Itálií a Komisí) zastává opačný názor a tvrdí, že „vytěžování“ na základě předchozího prohlížení si databáze a individuálního posouzení údajů je stále „vytěžováním“.

28. Jednání se nekonalo, jelikož nebylo požadováno.

III – Posouzení

29. Přímé zkopírování celé databáze nebo jejích podstatných částí z jednoho nosiče na druhý je jednoznačně vytěžováním [13]. Pouhé prohlížení si databáze bez jakéhokoliv přenosu údajů jím jednoznačně není [14]. Zdá se, že použití databáze Univerzity ve Freiburgu společností Directmedia spadá někam mezi tyto dva body spektra.

13 — Viz, v tomto ohledu, stanoviska generální advokátky Stix-Hackl ve věcech The British Horseracing Board, body 62 až 70, Veikkaus, body 78 až 86, a OPAP, body 84 až 92, všechny uvedené v poznámce pod čarou 3.

14 — The British Horseracing Board a další, uvedený v poznámce pod čarou 3, body 54 a 55.

30. Předkládající soud v podstatě zastává názor, že jak znění čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice, tak i předmět a účel zvláštního práva mluví ve prospěch úzkého výkladu pojmu „vytěžování“, tedy že se omezuje na „fyzické“ zkopírování celého obsahu databáze nebo jeho podstatných částí na jiný nosič. Přezkoumám tudíž postupně tyto tři prvky.

A – *Znění čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice o ochraně databází*

31. Článek 7 odst. 2 písm. a) směrnice definuje „vytěžování“ jako „trvalý nebo dočasný přenos celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad [nosič], a to jakýmikoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem“.

32. V rozsudku The British Horseracing Board Soudní dvůr uvedl, že skutečnost, že zákonodárce Společenství použil v čl. 7 odst. 2 takových výrazů jako „jakýmikoliv prostředky nebo jakýmkoliv způsobem“ (v definici pojmu „vytěžování“) a „jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti“ (v definici „zužitkování“) ukazuje, že chtěl definovat tyto pojmy široce. Soudní dvůr dodal, že ve světle cíle sledovaného směrnicí „musí být tedy tyto pojmy vykládány jako vztahující se ke všem činnostem, které spočívají v přivlastnění si a zpřístupnění veřejnosti, bez souhlasu osoby, která vytvořila databázi, výsledků jejího vkladu, čímž tuto osobu zbavují příjmů, které jí měly umožnit splatit náklady na tento vklad“ [15].

33. Předkládající soud má za to, že toto znění nasvědčuje tomu, že o vytěžování se nejedná, pokud jsou údaje z elektronické databáze, poté co si je uživatel prohlédl a individuálně posoudil, přepsány z obrazovky a začleněny do jiné databáze. Podle jeho názoru „vytěžování“ označuje postup, při kterém jsou údaje začleněné do databáze „přeneseny“ prostřednictvím „činnosti spočívající v rozmnožování“ na jiný nosič. Bod 38 odůvodnění podporuje tento výklad, když stanoví, že „nárůst užívání digitální technologie vystavuje pořizovatele databází nebezpečí, že obsah jeho databáze bude *rozmnožován a elektronicky upravován* bez jeho souhlasu k pořízení jiné databáze o stejném obsahu […]“ [16].

34. Podle mého názoru předkládající soud tímto omezuje pojem „vytěžování“ dvěma způsoby. Jednak zavádí kvalitativní kritérium, tedy tvůrčí úsilí vyvinuté osobou, která kopíruje informace z databáze; a domnívá se, že pokud je toto kritérium splněno, nejedná se o vytěžování. A jednak spojuje pojem „vytěžování“ s konkrétní (omezenou) definicí toho, co je míněno „rozmnožováním“ údajů z databáze.

35. Ani jedno z těchto omezení není přesvědčivé.

36. Zaprvé skutečnost, že čl. 7 odst. 1 zakazuje vytěžování „celého obsahu databáze nebo

15 — The British Horseracing Board, uvedený v poznámce pod čarou 3, bod 51. Ve svém stanovisku generální advokátka Stix-Hackl uvedla, že slova „jakýmikoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem“ znamenají, že zákonodárce Společenství dal pojmu „vytěžování“ široký smysl a dodala, že „tudíž zahrnuje nejen přenos na jiný nosič dat stejného druhu, ale rovněž přenos na nosič jiného druhu. Pouhé vytištění údajů tedy rovněž spadá pod definici pojmu ‚vytěžování‘“ (v bodech 98 a 99). Viz rovněž stanoviska ve věcech Veikkaus, body 113 a 114, Svenska Spel, body 94 a 95, a OPAP, body 119 a 120 (všechny uvedené v poznámce pod čarou 3).

16 — Kurziva provedena autorkou tohoto stanoviska.

jeho […] *podstatné části*“ [17], znamená, že je přinejmenším proveden určitý stupeň výběru a kritického posouzení, i kdyby se jednalo pouze o určení, které části mají být vytěženy. Stejně tak (jak bylo uvedeno Univerzitou ve Freiburgu) zákaz v čl. 7 odst. 5 „opakovaného a systematického vytěžování [nebo] zužitkování nepodstatných částí obsahu databáze“ předpokládá určité individuální posouzení prvků, které mají být vytěženy. Pokud se uživatel rozhodne zkopírovat celou databázi najednou, může tak učinit po přezkoumání celého jejího obsahu a poté, co se rozhodl, že celá databáze stojí za vytěžení.

37. Jak Komise správně uvádí, skutečnost, že Directmedia „kriticky přezkoumala“ obsah databáze Univerzity ve Freiburgu může být relevantní při určení, zda CD-ROM společnosti Directmedia je (naopak) výsledkem její „vlastní duševní [tvorby]“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice, aby byl chráněn autorským právem, nebo je výsledkem „kvalitativně [nebo] kvantitativně podstatného vkladu“ ve smyslu čl. 7 odst. 1 směrnice, aby byl chráněn zvláštním právem. Nicméně, i pokud by tomu tak bylo, nemohlo by být dotčeno (přednostní) zvláštní právo Univerzity ve Freiburgu. Komise v tomto kontextu nachází podobnost s čl. 2 odst. 3 Bernské úmluvy [18], který stanoví, že „překlady, úpravy, hudební úpravy a jiná zpracování literárního nebo uměleckého díla“ jsou chráněny jako díla původní, *aniž by bylo dotčeno autorské právo k původnímu dílu*.

38. Zadruhé, není mi jasné, na jakém základě se předkládající soud snaží omezit to, co je míněno „rozmnožováním“ údajů. Zdá se, že navrhuje, že rozmnožování znamená (v případě elektronické databáze) skutečné elektronické kopírování údajů, patrně pomocí operace, která je podobná funkcím „zkopírovat“ a „vložit“ na textovém editoru, nebo (v případě papírové databáze) [19] zhotovení fotokopie. Nenacházím žádný důvod pro takové omezení v platném znění čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice.

39. V rozsudku OPAP [20] Soudní dvůr uvedl, že několik skutečností svědčí o tom, že zákonodárce Společenství měl v úmyslu definovat pojem „databáze“ ve smyslu směrnice široce bez ohledu na formální, technické nebo materiální aspekty. K tomu, aby mohl být určitý soubor kvalifikován jako databáze, se vyžaduje, aby byly nezávislé prvky tvořící

17 — Kurziva provedena autorkou tohoto stanoviska.

18 — Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, ve znění naposledy změněném dne 28. září 1979.

19 — Bod 14 odůvodnění směrnice poznamenává, že ochrana poskytovaná na základě směrnice by měla být rozšířena i na jiné než elektronické databáze.

20 — Uvedený v poznámce pod čarou 3.

tento soubor systematicky nebo metodicky uspořádány a aby byly jednotlivě přístupné [21]. Jak upřesňuje bod 21 odůvodnění, nevyžaduje se, aby toto systematické nebo metodické uspořádání bylo viditelné [22].

40. Zdá se tudíž jak nepřiměřené, tak i svévolné omezovat pojem „vytěžování“ na postup, kterým jsou údaje začleněné v databázi přeneseny na jiný nosič jejich „fyzickým“ zkopírováním. Individuální zkopírování převážné části údajů v databázi při jejím prohlížení na obrazovce a poté manuální vložení údajů na jiný nosič nemůže být hodnověrně považováno za méně poškozující vklad provedený pořizovatelem databáze než zhotovení elektronické kopie těchto položek z původní databáze a jejich přímé vložení na jiný elektronický nosič.

41. Rovněž si nevykládám bod 38 odůvodnění směrnice tak, že podporuje restriktivní výklad pojmu „vytěžování“. Tento bod odůvodnění mluví pouze o konkrétních rizicích pro pořizovatele databáze, která vyplývají z elektronického kopírování jejich tvorby. Neznamená to však, že je to jediný škodlivý způsob, jakým mohou být databáze rozmnožovány. Skutečnost, že ochrana poskytovaná směrnicí rovněž zahrnuje jiné než elektronické databáze [23] totiž znamená, že tomu tak nemůže být. Pokud si uživatel prohlíží databázi na obrazovce a poté zkopíruje některé její části do jiné databáze tak, že manuálně vloží informace do později uvedené databáze, provádí – těžkopádnějším způsobem – pouze operaci, jež je obdobou operace, která spočívá v „rozmnožování a elektronické úpravě“ obsahu databáze. Jak Komise správně uvádí, podstatné je, že systematické a metodické uspořádání údajů, které lze nalézt v původní databázi, je potom napodobeno nějakým způsobem na jiném nosiči.

42. Dodávám, že podle mého názoru ani bod 43 odůvodnění nepodporuje výklad navrhovaný předkládajícím soudem. Bod 43 odůvodnění uvádí, že „v případě přenosu online se právo zakázat zužitkování nevyčerpá ani s ohledem na databázi, ani s ohledem na *hmotnou rozmnoženinu* databáze nebo její část pořízenou příjemcem přenosu se souhlasem nositele práva“ [24]. Podle mého názoru tento bod odůvodnění pouze poukazuje na to, že zvláštní právo není vyčerpáno jenom proto, že databáze byla přenesena online. Odkaz na „hmotnou rozmnoženinu databáze“ pouze objasňuje, že hmotnou

21 — Viz rovněž bod 17 odůvodnění směrnice.

22 — Nicméně tato podmínka s sebou nese požadavek, aby byl tento soubor na pevném nosiči libovolné povahy a aby zahrnoval technický prostředek (jako je elektronický, elektromagnetický nebo elektrooptický postup, jak je uvedeno v bodě 13 odůvodnění směrnice) nebo jiný prostředek (jako je věcný rejstřík, obsah nebo zvláštní plán nebo metodu řazení), který umožňuje nalézt každý nezávislý prvek souboru: OPAP, uvedený v poznámce pod čarou 3, body 20 a 30.

23 — Bod 14 odůvodnění.

24 — Zvýraznění provedeno autorkou tohoto stanoviska.

rozmnoženinou takové databáze přenesené on-line nemůže být stejně tak dotčeno zvláštní právo nositele práva. Nevykládám si slova „hmotná rozmnoženina" tak, že omezují zvláštní ochranu na okolnosti, za kterých je pořízena uživatelem hmotná rozmnoženina databáze.

43. Podle mého výkladu znění čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice a těchto bodů odůvodnění spíše podporuje široký výklad pojmu „vytěžování".

44. Analýza předmětu a cíle zvláštního práva podporují tento závěr.

B – *Předmět zvláštního práva*

45. Předkládající soud správně poznamenává, že zvláštní právo není právem, které by se vztahovalo na informace, které jsou v databázi uloženy [25]. Nicméně jak Komise správně zdůrazňuje, neznamená to, že zvláštní právo se týká hmotné databáze jako takové. Chrání naopak výsledek vkladu do metodického a systematického uspořádání nezávislých údajů jako nehmotnou věc, bez ohledu na nosič, prostřednictvím kterého je dán k dispozici. Je v tomto ohledu spíše jako text, který zůstává stejný bez ohledu na to, zda je dán k dispozici prostřednictvím papírové kopie knihy, elektronické knihy, internetu, promítání na budovu nebo jiného druhu nosiče. Zda někdo použije kopírovací přístroj, aby si okopíroval na papír knihu v papírové podobě, zkopíruje ji elektronicky z elektronické knihy nebo z internetu a vloží ji do jiného dokumentu nebo zhotoví digitální fotografii projekce a umístí ji digitálně do nového dokumentu, pořád se jedná o „rozmnožování" textu.

C – *Cíl zvláštního práva*

46. Cíl zavedení a ochrany zvláštního práva lze pochopit mimo jiné z preambule směrnice. V této preambuli je zdůrazněna skutečnost, že k vytvoření databází (popsaných jako „základní nástroje pro rozvoj informačního trhu v rámci Společenství") jsou potřebné značné investice do zdrojů, ale že je naopak možné tyto databáze rozmnožovat nebo

25 — Viz čl. 7 odst. 4 směrnice, jakož i body 18, 26 a 27 odůvodnění směrnice.

zpřístupňovat za zlomek nákladů potřebných k jejich samostatnému vytvoření [26]. Dále je uvedeno, že neoprávněné vytěžování nebo zužitkování obsahu databáze může mít vážné hospodářské a technické důsledky [27]. Preambule rovněž zmiňuje exponenciální nárůst informací produkovaných nebo zpracovávaných ve Společenství i na celém světě ve všech odvětvích obchodu a průmyslu, který vyžaduje ve všech členských státech investice do „vyspělých systémů zpracování informací", ale poznamenává, že existuje značná nerovnováha ve výši investic v odvětví databází jak mezi jednotlivými členskými státy, tak mezi Společenstvím a hlavními světovými producenty databází ze třetích zemí [28]. Nezbytné investice do moderních systémů ukládání a zpracování informací se ve Společenství uskuteční, pouze „pokud bude zaveden stálý a jednotný systém na ochranu práv pořizovatelů databází" [29]. Cílem směrnice o ochraně databází je podle Soudního dvora, který vycházel z bodů 9, 10 a 12 odůvodnění, „*podporovat a chránit investice* do systémů ‚ukládání' a ‚zpracování' údajů […]" [30].

47. Cílem směrnice je rovněž „chránit pořizovatele databáze proti přisvojení výsledků z finančních a odborných vkladů při získávání a shromažďování obsahu, a to zajištěním ochrany celé databáze nebo její podstatné části proti některým činům uživatele nebo soutěžitele" [31]. Cílem zvláštního práva je tudíž zajistit ochranu vkladů do pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze (které mohou spočívat v poskytnutí finančních prostředků nebo ve vynaložení času, práce a energie) a poskytnout pořizovateli databáze možnost zabránit neoprávněnému vytěžování nebo zužitkování celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části [32].

48. Rozhodnutí Soudního dvora ve věci The British Horseracing Board poskytuje jasný návod, jak by mělo být na předběžnou otázku odpovězeno.

49. Zaprvé, Soudní dvůr uvedl, že pojmy „vytěžování" a „zužitkování" v čl. 7 odst. 1 a 5 musí být vykládány ve světle cíle zvláštního práva, který směřuje k ochraně osoby, která

26 — Body 7 a 9 odůvodnění.
27 — Bod 8 odůvodnění.
28 — Body 10 a 11 odůvodnění.
29 — Bod 12 odůvodnění.
30 — The British Horseracing Board, bod 30; Veikkaus, bod 33; Svenska Spel, bod 23; a OPAP, bod 39, všechny uvedené v poznámce pod čarou 3 (zvýraznění provedeno autorkou tohoto stanoviska).
31 — Bod 39 odůvodnění.
32 — Body 40 a 41 odůvodnění.

vytvořila databázi, proti „činnosti uživatele, která překračuje […] legitimní práva, a působí tak újmu vkladům“ pořizovatele databáze [33]. Dále, „právo zakázat vytěžení nebo zužitkování celého obsahu nebo jeho podstatné části se týká nejen vytvoření parazitujícího konkurenčního produktu, ale také každého uživatele, který svou činností způsobí z kvalitativního nebo kvantitativního hlediska závažnou újmu na vkladu“ [34]. Na základě těchto okolností Soudní dvůr rozhodl, že takové skutečnosti, jako je to, že vytěžování nebo zužitkování má za cíl vytvoření jiné databáze, ať již konkurenční původní databázi, nebo nikoli, stejného, či jiného rozsahu, nebo že se jedná o činnost související s jinou činností, než je vytváření databáze, nejsou pro určení rozsahu působnosti zvláštního práva relevantní [35].

50. Zadruhé, Soudní dvůr zdůraznil, že pojmy „vytěžování“ a „zužitkování“ nelze zcela omezit na přímé vytěžování nebo zužitkování z původní databáze. Následkem by bylo riziko, že osoba, která vytvořila databázi, by byla zbavena ochrany vůči nepovolenému rozmnožování provedenému pomocí rozmnoženiny její databáze [36]. Soudní dvůr došel k závěru, že vzhledem k tomu, že nepovolené činnosti vytěžování nebo zužitkování provedené třetími osobami s použitím jiného zdroje než dotyčné databáze mohou být, stejně jako taková činnost provedená s přímým použitím uvedené databáze, na újmu vkladu osoby, která vytvořila databázi, pojmy vytěžování a zužitkování nemohou znamenat, že jde o přímý přístup k databázi [37].

51. Obdobně se mi zdá, že přepsání obsahu databáze poté, co si ho uživatel prohlédl na obrazovce a jeho následné začlenění do jiné databáze, může stejně tak způsobit újmu vkladu pořizovatele databáze jako zkopírování této databáze elektronicky nebo pořízení její fotokopie. Analýza Soudního dvora v rozsudku The British Horseracing Board nepředpokládá, že „vytěžování“ by mělo být omezeno na tyto posledně uvedené způsoby rozmnožování databáze (nebo jejích částí).

52. Takové omezení nevyplývá ani ze skutečnosti, že Soudní dvůr uvedl, že ochrana zvláštním právem se týká pouze vytěžování a zužitkování, jak jsou definovány v čl. 7 odst. 2 směrnice, a netýká se prohlížení si databáze.

33 — V bodě 45. Soudní dvůr zde citoval bod 42 odůvodnění.

34 — Tamtéž. Soudní dvůr rovněž odkázal [v bodě 46] na bod 48 odůvodnění, který vysvětluje, že zvláštní právo ochrany má hospodářské odůvodnění: chránit pořizovatele databáze a zajistit odměnu za jeho vklad věnovaný vytvoření a provozu uvedené databáze.

35 — The British Horseracing Board, uvedený v poznámce pod čarou 3, body 45 až 47.

36 — Soudní dvůr uvedl, že tento výklad je potvrzen čl. 7 odst. 2 písm. b) směrnice, podle kterého se prvním prodejem rozmnoženiny databáze ve Společenství nositelem práva nebo s jeho souhlasem vyčerpá právo na kontrolu „opětného prodeje“ této rozmnoženiny ve Společenství, ale nikoliv právo na kontrolu vytěžování nebo zužitkování obsahu této rozmnoženiny.

37 — The British Horseracing Board, uvedený v poznámce pod čarou 3, body 52 a 53.

Souhlas osoby, která vytvořila databázi, pokud jde o její prohlížení, nevede k vyčerpání zvláštního práva. Soudní dvůr uvedl, že toto posouzení je potvrzeno, pokud jde o vytěžování, bodem 44 odůvodnění směrnice, podle kterého trvalý nebo dočasný přenos celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části, který je zobrazen na obrazovce, na jiný nosič, podléhá souhlasu nositele práva [38].

53. Konečně, Soudní dvůr objasnil rozsah působnosti čl. 7 odst. 5 směrnice. Cílem tohoto ustanovení je zabránit opakovanému a systematickému vytěžování nebo zužitkovávání nepodstatných částí obsahu databáze, které by, ve svém souhrnu, způsobilo závažnou újmu na vkladu osoby, která vytvořila databázi, stejně jako vytěžování nebo zužitkovávání, kterého se týká čl. 7 odst. 1 směrnice [39]. Co se týče „vytěžování", výraz „činnost v rozporu s obvyklým užíváním databáze nebo která neodůvodněně poškozuje oprávněné zájmy pořizovatele databáze" se vztahuje k nepovolenému jednání, které směřuje k znovuvytvoření, v souhrnu všech jednotlivých vytěžování, celého obsahu databáze nebo jeho podstatných částí chráněného zvláštním právem, a které tedy způsobuje závažnou újmu na vkladu osoby, která vytvořila databázi [40].

54. Podle mého názoru cíl zvláštního práva, jak je vykládán Soudním dvorem, tudíž *nepodporuje* restriktivní výklad pojmu „vytěžování". Skutečnost, že v rozsudku The British Horseracing Board žalovaná nemohla „fyzicky" zkopírovat všechny údaje do svého vlastního elektronického systému, totiž zjevně nebránila Soudnímu dvoru v tom, aby rozhodl, že provádí „činnosti vytěžování a zužitkování ve smyslu čl. 7 odst. 2" směrnice [41].

55. Určující se zdá tudíž skutečnost, zda se vytěžování (ať už bylo provedeno jakkoli) týká celého obsahu databáze nebo jeho podstatných částí, a tak způsobuje újmu na vkladu, který byl proveden za účelem vytvoření původní databáze. Tak tomu je, pokud se postup rozmnožování týká nejenom všech nebo podstatné části samotných údajů, které

38 — The British Horseracing Board, uvedený v poznámce pod čarou 3, body 54 až 59.

39 — Viz rovněž stanovisko generální advokátky Stix-Hackl ve věcech The British Horseracing Board, bod 34; Svenska Spel, bod 121; a OPAP, bod 146 (všechny jsou uvedené v poznámce pod čarou 3).

40 — The British Horseracing Board, uvedený v poznámce pod čarou 3, body 86 až 89.

41 — The British Horseracing Board, uvedený v poznámce pod čarou 3, body 63 až 66. Podle předkládacího usnesení v této věci byly údaje týkající se koňských dostihů, které žalovaná umístila na své internetové stránce a které pocházely z databáze British Horseracing Board (BHB), převzaty z novin zveřejněných den před dostihy a z nezpracovaných informací dodaných třetí stranou. Žalovaná vytěžovala údaje (pocházející z databáze BHB) z těchto dvou zdrojů tím, že je začlenila do svého vlastního elektronického systému. Posléze tyto údaje zužitkovala tím, že je zpřístupnila veřejnosti na své internetové stránce, aby umožnila svým zákazníkům uzavírat sázky na koňské dostihy.

jsou obsaženy v databázi, ale rovněž jejich systematického a metodického uspořádání v databázi. Podle mého názoru je irelevantní, zda se takové vytěžování uskutečňuje prostřednictvím zkopírování obsahu původní databáze nebo jeho přepsáním, poté co byla databáze prohlédnuta na obrazovce.

56. Předkládající soud má za to, že v zájmu právní jistoty by bylo vhodnější, kdyby (jak navrhuje) se nejednalo o „vytěžování“, pokud by se databáze využívala pouze jako informační zdroj, i když ve velmi podstatném rozsahu. Tvrdí, že uživatelé, kteří své údaje nezískají přímo ze samotné databáze, nýbrž z odvozených zdrojů, často nejsou schopni zjistit, zda (a pokud ano, tak jakým způsobem) byly tyto údaje získány z chráněné databáze, a zda převzaté údaje tvoří podstatnou část databáze nebo byly získány nepovoleným opakovaným a systematickým vytěžováním.

57. Pokud tomu dobře rozumím, ochrana právní jistoty je zde uplatněna jako argument proti tomu, aby bylo nepřímé rozmnožování databází považováno za porušení zvláštního práva. Tento argument není na první pohled nepřesvědčivý. Soudní dvůr nicméně již implicitně rozhodl, že úvahy o právní jistotě nejsou nezbytně rozhodující, vzhledem k tomu, že již judikoval, že přímý přístup k původní databázi není nezbytný k tomu, aby se jednalo o nepovolené „vytěžování“. Nepřímé rozmnožování chráněné databáze může tudíž ve skutečnosti porušovat zvláštní právo [42].

58. V každém případě, na základě předkládacího usnesení se jeví, že Directmedia ve skutečnosti *přímo* použila databázi Univerzity ve Freiburgu. Otázka nepřímého přístupu k databázi tudíž v projednávané věci nevyvstala. Bude samozřejmě na vnitrostátním soudu, spíše než na zdejším Soudním dvoru, aby na základě skutkových okolností rozhodl, zda použití databáze Univerzity ve Freiburgu společností Directmedia bylo vytěžováním.

59. Docházím tudíž k závěru, že „vytěžování“ ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice nepředpokládá (fyzické) kopírování údajů. Pro to, aby se jednalo o „vytěžování“ ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice, je nepodstatné, zda se přenos údajů z databáze chráněné v souladu s čl. 7 odst. 1 směrnice a jejich začlenění do jiné databáze uskuteční po individuálním posouzení údajů, které následuje poté, co byla databáze prohlédnuta.

42 — The British Horseracing Board, uvedený v poznámce pod čarou 3, body 52 a 53. Viz bod 50 výše.

IV – Závěry

60. Z výše uvedených důvodů mám za to, že na otázku položenou Bundesgerichtshof by se mělo odpovědět následovně:

„– „vytěžování“ ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice 96/9/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází nepředpokládá (fyzické) kopírování údajů;

– pro to, aby se jednalo o „vytěžování“ ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. a) směrnice, je nepodstatné, zda se přenos údajů z databáze chráněné v souladu s čl. 7 odst. 1 směrnice a jejich začlenění do jiné databáze uskuteční po individuálním posouzení údajů, které následuje poté, co byla databáze prohlédnuta.“